

потерпілого не встановлено, але наявний його труп, особу злочинця встановлено і не затримано; Слідча ситуація 3.3. Особу потерпілого не встановлено, проте наявний його труп, особу злочинця встановлено і його затримано.

Типова слідча ситуація 4. Особу потерпілого встановлено, також є дані про особу злочинця. У методичному відношенні вона є найбільш простою для розслідування, тому що є достатньо інформативною для забезпечення виконання завдань кримінального судочинства. Основним завданням такої ситуації виступає встановлення місцезнаходження підозрюваної особи і перевірка її на причетність до вчиненого вбивства. Наведена слідча ситуація складається при одержанні вихідних даних про злочин з таких джерел, як заяви і повідомлення: власне самого вбивці, осіб з кола знайомих чи близьких родичів жертви, чи злочинця, працівників медичних установ та правоохоронних органів.

Зазначена типова слідча ситуація має три підвиди: 4.1. Особу потерпілого встановлено і наявний його труп, особу злочинця встановлено, проте його не затримано; 4.2. Особу потерпілого встановлено, проте відсутній його труп, особу злочинця встановлено і його затримано; 4.3. Особу потерпілого встановлено і наявний його труп, особу злочинця встановлено і його затримано.

Таким чином, на початковому етапі розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання, можуть виникати чотири типові слідчі ситуації, кожна із яких матиме три підвиди. Таким чином, їхня кількість складатиме щонайменше дванадцять і кожна із них має важливе криміналістичне значення для формування слідчих версій, планування розслідування та формування алгоритму розслідування вказаного виду кримінального правопорушення.

Список бібліографічних посилань: 1. Волчецкая Т. С. Криминалистическая ситуалогия: монография / под ред. Н. П. Яблокова. М.; Калининград, 1997. 250 с. 2. Колесниченко А. Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харьков, 1967. 27 с. 3. Коновалова В. Е. Убийство: искусство расследования. Харьков: Факт, 2001. 311 с.

Одержано 13.10.2017

УДК 343.9

Олександр Вікторович БОБРОВНИК,
кандидат юридичних наук,
суддя Солом'янського районного суду м. Києва

ДОПИТ ПІДОЗРЮВАНОГО ЯК ЗАСІБ ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СУДДЯМИ

Допит є однією з найпоширеніших слідчих (розшукових) дій, що застосовується стороною обвинувачення під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями для отримання доказів або перевірки вже отриманих доказів.

Чинний КПК України у ст. 223–226, 232, 256 визначає загальні правила провадження допиту у кримінальному провадженні. Для виклику осіб, які підлягають допиту у кримінальних провадженнях про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями, необхідно керуватися загальними положеннями, передбаченими ст. 135–139 КПК України.

У кримінальних провадженнях цієї категорії допиту підлягають підозрюваний, свідок, потерпілий.

Результати проведеного аналізу матеріалів кримінальних проваджень цієї категорії свідчить про те, що найчастіше допиту підлягають підозрюваний – особа, якій у порядку,

передбаченому ст. 276–279 КПК України, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень.

Показання підозрюваного є одним із важливіших доказів у кримінальних провадженнях про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями, оскільки завдяки їм слідчий, прокурор можуть більш предметно конкретизувати подальших хід досудового розслідування, відкинути зайві слідчі версії, визначити необхідність проведення подальших слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій, встановити інших осіб, причетних до вчинення цього злочину.

Для забезпечення ефективності реалізації цих завдань слідчий, прокурор повинні проводити допит підозрюваного відразу після його затримання. Як правило, у кримінальних провадженнях цієї категорії злочинців затримують під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії контроль за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту у момент передачі неправомірної вигоди або одразу після одержання. Трапляються непоодинокі випадки, коли відповідних осіб затримують вже після вчинення ними даного злочину, за результатами проведення комплексу відповідних процесуальних дій.

Під час допиту підозрюваного слідчий, прокурор повинні встановити: що було предметом неправомірної вигоди; розмір неправомірної вигоди; за які конкретно дії відповідний суддя одержував неправомірну вигоду, які процесуальні рішення ним були прийняті чи повинні були бути прийняті за одержанням неправомірної вигоди; інших осіб причетних до вчинення цього злочину, характер їхніх стосунків. Водночас, як показує практика встановити слідчому, прокурору відповідні дані під час проведення першого допиту підозрюваного викликає певні труднощі, оскільки судді є фаховими, професійними юристами, які практично досконало володіють мовою закону, у тому числі й положеннями чинного кримінального процесуального законодавства України, а тому вони відмовляються надавати будь-які показання без присутності захисника, цим самим здійснюючи протидію розслідуванню.

У тому разі, якщо затримана особа погоджується надавати показання за відсутності захисника, слідчий, прокурор повинні обов'язково фіксувати хід проведення допиту за допомогою аудіо- чи відеозапису, який долучається як додаток до протоколу. Необхідність застосування відповідних технічних засобів обумовлена перш за все тим, що досить часто підозрювані на першому допиті у кримінальних провадженнях про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди надають одні показання, а у ході провадження подальших допитів під час здійснення досудового розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями змінюють раніше надані ними показання на інші. У такому разі слідчому, прокурору доводиться проводити відповідні слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії, інші процесуальні дії для перевірки результатів допиту підозрюваного та підтвердження чи спростування наданих підозрюваним показань. По-друге, фіксація ходу допиту за допомогою аудіо- чи відеозапису надасть можливість слідчому, прокурору в подальшому підтверджувати достовірність інших отриманих доказів.

Під час проведення першого допиту підозрюваної особи слідчий, прокурор повинні максимально деталізувати постановлені питання, надати можливість підозрюваному вільно розкрити та висвітлити всі обставини вчиненого злочину. У жодному випадку слідчому, прокурору під час проведення першого допиту недоцільно з тактичних міркувань застосувати прийом викриття брехні, оскільки це може викликати суттєві труднощі з можливістю встановлення психологічного контакту з підозрюваним та отримання достатніх і належних доказів, які б підтверджували винуватість судді у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.

Одержано 13.10.2017